

Handläggare
Renoir Danyar
Telefon 08-508 26 659Till
Stadsbyggnadsnämnden

Startpromemoria för planläggning av utbyggnad av tunnelbanan för sträckan Fridhemsplan- Älvsjö (tunnelbana)

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas.

Anette Scheibe Lorentzi

Stadsbyggnadsdirektör

Monika Joelsson

Avdelningschef

Anna Lina Axelsson

Enhetschef

SAMMANFATTNING

Detaljplanen syftar till att möjliggöra utbyggnad av tunnelbana för sträckan Fridhemsplan - Älvsjö med sex nya stationer.

Den nya tunnelbanansträckningen är en del i den så kallade Sverigeförhandlingen. Region Stockholm, genom Förvaltningen för utbyggd tunnelbana, FUT, ansvarar för utbyggnaden av tunnelbanan och för framtagandet av järnvägsplaner. För att möjliggöra tunnelbaneutbyggnaden samt säkerställa att utbyggnaden av tunnelbanan inte strider mot gällande detaljplaner ska Stockholms stad, parallellt med att FUT upprättar en järnvägsplan för den nya sträckan, ta fram en ny detaljplan för aktuell sträcka. Detaljplanen tas fram med så kallat samordnat förfarande.

Stadsbyggnadskontoret är positivt till att en utbyggnad av tunnelbanan sker i enlighet med Sverigeförhandlingens ramavtal 6. Utbyggnaden ligger i linje med vad som framgår av kommunfullmäktiges budget.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas.

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

UTLÅTANDE

Syfte

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra utbyggnad av tunnelbana för sträckan Fridhemsplan – Älvsjö under mark samt reglerade användning för entréer, uppgångar med mera ovan mark.

Bakgrund

Region Stockholm är en av de snabbast växande storstadsregionerna i Europa. Fram till år 2050 beräknas länets invånarantal öka med drygt 1,1 miljoner till cirka 3,4 miljoner. Med befolkningstillväxten ökar också behovet av transportinfrastruktur och bostäder.

Regeringen beslutade den 1 juli 2014 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda utbyggnad av höghastighetsjärnväg samt åtgärder i storstadslänen som förbättrar kollektivtrafiken och leder till ett ökat bostadsbyggande i storstadsregionerna, den så kallade Sverigeförhandlingen. Våren 2017 tecknade staten, Region Stockholm och berörda kommuner (Stockholms stad, Täby kommun, Huddinge kommun, Österåkers kommun, Vallentuna kommun och Solna stad) avtal om fyra stora kollektivtrafiksatsningar i länet:

- Tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö
- Förlängning av Roslagsbanan till T-Centralen
- Spårväg Syd mellan Älvsjö och Flemingsberg
- Ny tunnelbanestation vid Hagalund

Avtalet innebär också att kommunerna åtar sig att bygga cirka 100 000 bostäder, varav cirka 48 500 i Stockholms stad, i tunnelbanans influensområde. Region Stockholm, genom Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT), ansvarar för utbyggnaden av tunnelbanan och för framtagandet av järnvägsplaner, planering, projektering och genomförande av hela utbyggnaden av tunnelbana samt för fordon och depåer. För att möjliggöra tunnelbaneutbyggnaden samt säkerställa att utbyggnaden av tunnelbanan inte strider mot gällande detaljplaner ska Stockholms stad parallellt med järnvägsplanen ta fram en ny detaljplan.

Översiktskarta med den nya tunnelbanesträckningens ungefärliga dragning

Stockholms tunnelbanekarta år 2035

Styrande dokument

Översiktsplan

Översiktsplanen betonar vikten av en utbyggd kollektivtrafik som en förutsättning för att fler bostäder ska kunna byggas så att trafiksystemet fungerar och förutsättningar finns för hållbara transporter. Med en utbyggd kollektivtrafik ökas tillgängligheten i regionen. Kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg för att skapa en mer sammanhängande stad. Områden med dålig kollektivtrafikkoppling riskerar att isoleras och hamna utanför stadens sammanhang.

Med spårbunden kollektivtrafik kan ytterligare en stor andel av regionens arbetsplatser nå inom 60 minuter. Att skapa största möjliga tillgänglighet mellan norra och södra Stockholm över Saltsjö-Mälarsnittet är en stor utmaning för stads- och infrastrukturplaneringen.

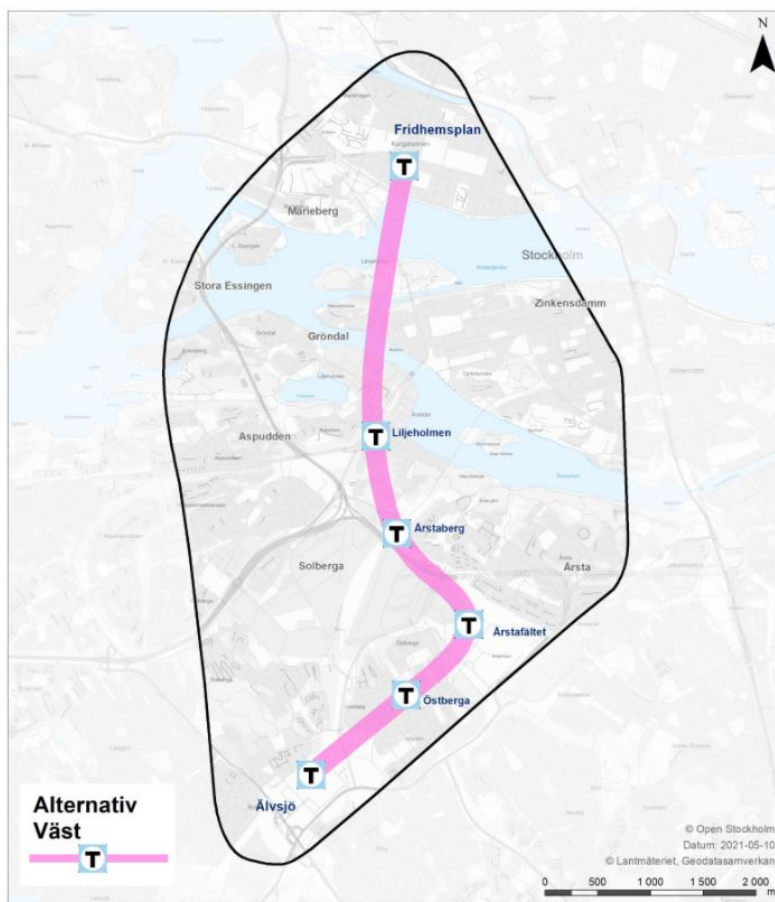
Översiktsplanen pekar ut aktuell tunnelbanesträckning. Mycket av den stadsutveckling som pågår inom berörda stadsdelar utgår redan idag från att en stärkt kollektivtrafik kan komma på plats inom ett antal år, till exempel Årstafältet, området runt Årstaberg samt i Älvsjö.

Lokaliseringsutredning

Sommaren 2020 påbörjade Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT) arbetet med en lokaliseringsutredning för tunnelbana till Älvsjö. Olika linjesträckningar och stationer har tagits fram med hänsyn till bland annat var människor bor och arbetar, resemönster, dagens transportsystem, miljöförhållanden, geologiska förhållanden och undermarksanläggningar.

Sex alternativ bedömdes vara intressanta att gå vidare med. Efter en översiktlig utvärdering av för- och nackdelar av dessa sex alternativ valdes fyra alternativ bort. Motiv för bortval var till exempel låg resenärsnytta tillsammans med hög kostnad och/eller tekniska utmaningar.

Den 14 december 2021 beslutade Region Stockholms trafiknämnd att gå vidare med det västliga alternativet och fortsätta planeringen med stationer i Fridhemsplan, Liljeholmen, Årstaberg, Årstafältet, Östberga och Älvsjö.

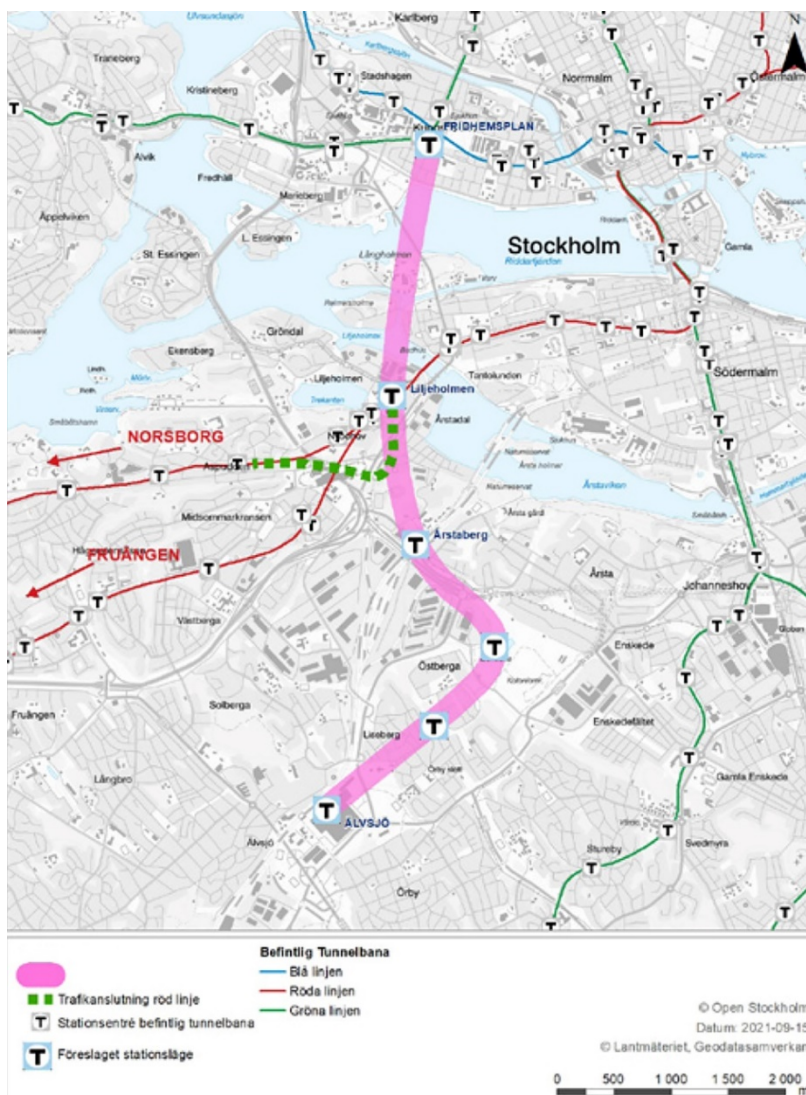

Illustration som visar aktuellt alternativ. Illustration FUT

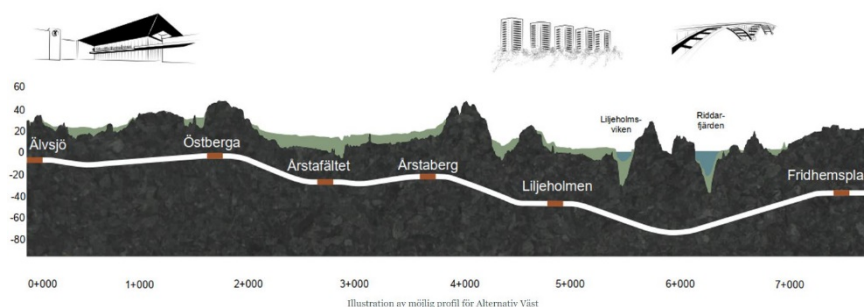
Tunnelbanan Fridhemsplan - Älvsjö

Den nya tunnelbanesträckan planeras mellan Fridhemsplan och Älvsjö och är cirka 8 kilometer lång och omfattar sex nya stationer. Den nya tunnelbanelinjen blir en ny viktig länk i Stockholms kollektivtrafiken. Den utgör en tvärförbindelse som möjliggör effektiva byten till tunnelbana och pendeltåg i Älvsjö, Årstaberg, Liljeholmen och Fridhemsplan. Dessutom möjliggörs byte till Tvärbanan i Årstaberg och Liljeholmen samt till kommande Spårväg Syd i Älvsjö. Den nya tunnelbanelänken erbjuder ökad kapacitet i Saltsjö-Mälarsnittet och kan därmed avlasta den befintliga tunnelbanans röda linje och bytespunkten T-Centralen.

Den nya tunnelbanesträckningen med trafikanslutning till röd linje.
Illustration FUT

Spårprofil över den nya tunnelbanesträckningen. Illustration FUT

Planförslagets konsekvenser

En växande stad

Bostadsförsörjning

Utbyggnaden av tunnelbanan skapar möjlighet till stadsutveckling med bostäder, verksamheter och service samtidigt som den stärker länets framkomlighetsinfrastruktur och möjliggör byggandet av nya bostäder. Enligt avtal om utbyggnad av tunnelbana ska Stockholms stad uppföra cirka 48 500 bostäder i tunnelbanans influensområde. En utbyggd tunnelbana är även grunden i den täta och miljövänliga staden.

Näringsliv och kompetensförsörjning

Tunnelbanan är en viktig resurs i det dagliga livet för stockholmarna eftersom den är det mest använda färdssättet att förflytta sig på. En sammanhållen och rörlig arbetsmarknad måste ha en välfungerande arbetspendling vilket den nya tunnelbanesträckningen kan bidra till att uppnå.

En sammanhängande stad

Den nya tunnelbanesträckningen mellan Fridhemsplan och Älvsjö ökar tillgängligheten till arbetsplatser och bostäder kring stationernas närområde. De socioekonomiskt svagare områdena knyts samman med socioekonomiskt starkare områden i staden.

Trygghet

Att resa med tunnelbana ska kännas tryggt och säkert och det är viktigt att resenärerna känner sig trygga på tunnelbanestationen och dess närhet. De fysiska miljöerna och utrymmen där människor befinner sig och rör sig inom tunnelbaneanläggningen och omkringliggande miljö ska därför planeras och utformas utifrån trygghetsaspekter.

Jämställdhet

Den fysiska kopplingen som den nya tunnelbanesträckningen möjliggör skapar förutsättningar för fler grupper i samhället att mötas och få ökad tillgång till stadens utbud och arbetsmarknad. Även barn och ungas tillgång till målpunkter i staden kan förstärkas och förbättras, i synnerhet för de som bor i områden som har låg tillgång till kollektivtrafik idag eller familjer som saknar tillgång till egen bil. Den ökade tillgången till kollektivtrafik kan också bidra till att stärka jämställdheten då kvinnor tenderar att resa kollektivt i högre utsträckning än män.

Trafik och mobilitet

Detaljplanen möjliggör till en förbättrad tillgång till kollektivtrafik i områden som präglas av högt bilinnehav idag, till exempel Liseberg, Östberga och Årsta, vilket är positivt.

En klimatsmart och tålig stad

Utbyggnaden av den nya tunnelbanelinjen ska stödja ökad täthet och flerkärnighet i regionen samt bidra till en hållbar och sammanhållen utvidgning Stockholm. Den nya tunnelbanan ska ha tillräcklig kapacitet och konkurrenskraftiga restider till viktiga målpunkter. Den ska binda samman regionen och minska sårbarheten i trafiksystemet. Tunnelbanans utbyggnad ska ske i samverkan med bebyggelseplaneringen och utbyggnaden ska ske så att den främjar ny bostadsbebyggelse. Utbyggnaden ska bidra till att kollektivtrafikens förbrukning av energi samt påverkan på miljö och hälsa ska minska så att samhällets resurser används kostnadseffektivt.

Planprocess

Process

FUT har inlett den formella planläggningsprocessen för att initiera järnvägsplanen för tunnelbanans utbyggnad från Fridhemsplan till Älvsjö. Stadsbyggnadsnämnden föreslår besluta att hantera detaljplanen med samordnat förfarande. Samordnat förfarande (PBL 5 kap. 7a§) kan användas för sådana planer som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt miljöbalken. Det gäller också för sådana planer som har prövats eller ska prövas genom upprättande av vägplan eller järnvägsplan. Detaljplaner och järnvägsplaner måste ha samma omfattning/geografiska avgränsning. Det samordnade förfarandet innebär att processerna får samordnas och att det bland annat inte behövs något särskilt plansamråd. Stadsbyggnadskontoret kommer således inte att genomföra ett formellt plansamråd. Däremot kommer det att genomföras plansamråd för järnvägsplanen. Detaljplanen ställs ut för granskning innan den antas. Allmänheten bereds möjlighet att yttra sig över förslaget under järnvägsplanens plansamråd samt under detaljplanens och järnvägsplanens granskningsperiod. Nästa tillfälle som ärendet redovisas för stadsbyggnadsnämnden blir inför granskning.

FUT har hittills genomfört två samråd för den nya tunnelbanelinjen. Syftet med samråd 1, som hölls den 2 november till 6 december 2020, var att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Det andra samrådet (samråd inför val av lokalisering) hölls mellan den 2 juni och den 30 juni 2021. Syftet var att inför planering av den nya sträckan ge information om utredningsarbetet och att få in synpunkter inför val av lokalisering samt samråda om betydande miljöpåverkan.

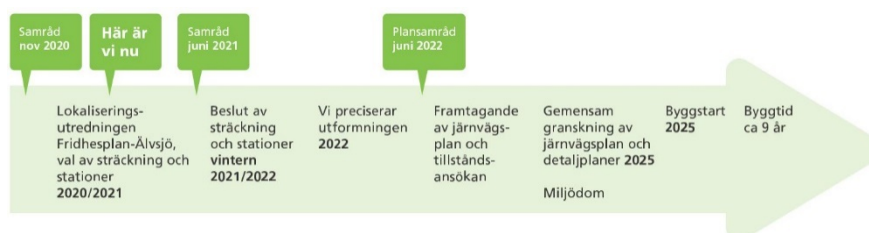
Undersökning om betydande miljöpåverkan

Stadsbyggnadskontoret bedömer att genomförande av detaljplanen medför betydande miljöpåverkan. Bedömning görs utifrån den betydande påverkan som kan uppstå under den långa byggtiden i form av buller, vibrationer och grundvattenpåverkan. Även kulturmiljön kan komma att påverkas på några platser. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska därför upprättas i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken 6 kap 11 §. FUT upprättar järnvägsplanen med tillhörande MKB. I och med det samordnade förfarandet kommer detaljplanen att nyttja järnvägsplanens MKB.

Tidplan för utbyggnad och trafikstart

Upphandling/byggstart senast 2025

Planerad trafikstart cirka 2035

FUT:s tidplan för järnvägsplan och trafikstart av tunnelbanan

Tidplan

Start-pm
Granskning
Godkännande SBN
Antagande KF

17 februari 2022
maj-juni 2024
november 2024
februari 2025

Planavtal

Planavtal ska tecknas med Region Stockholm via FUT (Förvaltning för utbyggd tunnelbana) för att täcka kontorets kostnader i samband med upprättande av detaljplanen.

STADSBYGGNADSKONTORETS SAMMANVÄGDA STÄLLNINGSTAGANDE

Stadsbyggnadskontoret är positivt till att en utbyggnad av tunnelbanan sker i enlighet med Sverigeförhandlingens avtal. Utbyggnaden ligger i linje med vad som framgår av kommunfullmäktiges budget.

Den nya tunnelbanan mellan Fridhemsplan och Älvsjö bidrar till ett mer robust kollektivtrafiksystem som kommer binda samman delar av staden, som idag är dåligt kollektivtrafikförsörjda, med större knutpunkter och nya stadsdelar. Detta kommer att ha en positiv inverkan på staden i stort och kan bidra till ökad hållbar tillgänglighet och minskad segregation.

Utbyggnaden av kollektivtrafik och dess betydelse har betonats särskilt i översiktsplanen där det framgår att Stockholm ska ha ett väl fungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan som låter människor snabbt och enkelt röra sig i hela regionen. I översiktsplanen pekas kollektivtrafiken ut som stommen i framtidens transportsystem.

Utbyggnad av tunnelbanan beräknas bidra till stora restidsnyttor och restidsvinster och är en förutsättning för att de planerade bostadsutbyggnaderna ska komma till stånd och därmed även möjligheterna att skapa täta och hållbara stadsmiljöer. Vidare skapar utbyggnaden av den nya tunnelbanan nya förutsättningar för utveckling och tillväxt i Stockholm.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas.

SLUT